

ปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมง
ต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี

นางสาว นิตนาฏ ลัดดาไสย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2535

ISBN 974-562-069-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018815 i11787618x

THE FISHERMEN CONTRIBUTING FACTORS TO THE RISK
OF HUMAN IMMUNODEFICIENCY VIRUS INFECTION

Miss Panitnart Luckanakosit

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Public Relation

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-582-069-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อ

การรับและแพร่เชื้อเอชไอวี

โดย

นางสาว นิตนาฏ ลัดนาไขษิต

ภาควิชา

การประชาสัมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ จุฬพล รอดคำดี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราชสีมา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนไขษิต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ จุฬพล รอดคำดี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พินิตนาฏ ลัคนาโมฆิต : ศึกษาปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์ (THE FISHERMEN CONTRIBUTING FACTORS TO THE RISK OF HUMAN IMMUNODEFICIENCY VIRUS INFECTION) อ.ที่ปรึกษา : รศ.จุมพล รอดคำดี, 140 หน้า. ISBN 974-582-069-5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นอันเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์ และวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาโดยดำเนินการศึกษาวิจัยลูกเรือประมงในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่มย่อยและการสังเกต ผลการศึกษาพบว่า มีปัจจัยเอื้อหลักสำคัญ 2 ประการ ซึ่งเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์ กล่าวคือ

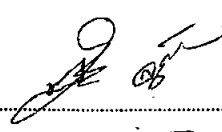
1. **คุณลักษณะทางประชากร** ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ (1.1) อายุและสถานภาพกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นและเป็นโสด และมีความคิดเห็นในชีวิตวัยโสดต้องใช้ชีวิตให้คุ้มค่า สิ่งไหนอยากลองก็ต้องลองให้รู้ และเชื่อว่าการมาใช้ชีวิตเป็นลูกเรือหนีไม่พ้นเรื่องเที่ยวผู้หญิง ต้มสุรา หรือยาเสพติด (1.2) ระดับการศึกษา ลูกเรือส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมต้นและขาดโอกาสรับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (1.3) ความสัมพันธ์กับครอบครัว ลูกเรือจากบ้านมาตั้งแต่อายุระหว่าง 12-16 ปี และไม่ค่อยได้กลับไปเยี่ยมบ้าน จึงเกิดความห่างเหินกับครอบครัว ทำให้ครอบครัวไม่มีโอกาสขัดเกลาและควบคุมพฤติกรรม (1.4) ที่อยู่อาศัย ใช้เรือเป็นที่อยู่กินและอาศัยหลับนอน ซึ่งภายในเรือแออัดไปด้วยกลุ่มเพื่อน ทำให้เกิดวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มและมีพฤติกรรมคล้ายตามกัน

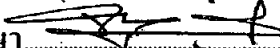
2. **วิถีชีวิตลูกเรือประมง** ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ (2.1) ลักษณะการทำงาน ลูกเรือต้องทำงานออกเรืออยู่กลางทะเลในเที่ยวเรือหนึ่ง ๆ เป็นเวลา 12-20 คืน ซึ่งลักษณะการทำงานมีความจำเจและสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการผ่อนคลาย ทำให้ลูกเรือมีความเครียดและความเกียจคร้าน ประกอบกับสภาพสังคมที่มีแต่กลุ่มเพื่อน จึงชักนำไปสู่แบบแผนการนันทนาการทุกครั้งเมื่อเรือกลับเข้าฝั่งจอดพัก 1-2 คืน (2.2) พฤติกรรมบริโภค ลูกเรือได้รับค่าจ้างตอบแทนในเที่ยวเรือหนึ่ง ๆ คนละประมาณ 1,500-2,000 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะสิ้นเปลืองไปกับการต้มสุรา การเสพยาเสพติด การเที่ยวหญิงบริการทางเพศ และการพนัน (2.3) ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน การคบหาสมาคมของลูกเรือเกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มเพื่อนลูกเรือด้วยกันเท่านั้น และเพื่อนมีบทบาทและอิทธิพลมากต่อการถ่ายทอดข่าวสาร ความคิด ความเชื่อ ทักษะคิด ค่านิยม การยอมรับและแบบอย่างแห่งพฤติกรรม (2.4) ค่านิยมและความเชื่อ ลูกเรือมีความเห็นว่า โรคเอดส์เป็นเรื่องของการเสียดวง ถ้าจะเกิดก็ต้องปล่อยให้เกิด มีวาทิตถ้อยคำที่ก่อเหตุ เพราะเงินที่ได้มาก็เพื่อนำไปใช้แสวงหาความสุข (2.5) การเปิดรับข่าวสาร ในชีวิตประจำวันจะทำการสื่อสารภายในสังคมกลุ่มเพื่อนและเปิดรับรายการบันเทิงจากสื่อโทรทัศน์ซึ่งมีอยู่ในเรือและชอบอ่านนิตยสารบันเทิง (2.6) การรับรู้เรื่องโรคเอดส์ : ความรู้ ความเข้าใจต่อโรคเอดส์ ลูกเรือส่วนใหญ่รับรู้ว่าสาเหตุหลักของการติดเชื้อเอดส์เกิดจากการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันและการเที่ยวหญิงบริการโดยไม่ป้องกัน แต่การรับรู้ยังสับสนและไม่ทราบเกี่ยวกับลักษณะอาการของการติดเชื้อเอดส์ในแต่ละระยะ (2.7) ภาวะความเจ็บป่วยและการรักษา ลูกเรือส่วนใหญ่ประสบภาวะความเจ็บป่วยเนื่องจากอุบัติเหตุและโรคติดต่อ และเลือกรับบริการการรักษาจากร้านขายยาในชุมชนเป็นหลัก

ภาควิชา..... การประชาสัมพันธ์

สาขาวิชา..... นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

##C450973 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION
KEY WORD: THE FISHERMEN/CONTRIBUTING FACTORS/HUMAN IMMUNODEFICIENCY VIRUS
PANITNART LUCKANAKOSIT : THE FISHERMEN CONTRIBUTING FACTORS TO THE
RISK OF HUMAN IMMUNODEFICIENCY VIRUS INFECTION. THESIS ADVISOR :
ASSO.PROF. JOOMPOL RODCUMDEE, 140 PP. ISBN 974-582-069-5

The objectives of this research are to study and analyze the contributing factors to the risk of Human Immunodeficiency Virus infection among fishermen in Nakon Sri Thammarat province, Southern Thailand. Data collection was done by means of depth interviews, group discussion and observation. Obtained data were analyzed by qualitative method. Findings showed there were two main contributing factors:

1. Demographic factors

- 1.1 Age and Status The fishermen were adolescents and single. Most of whom believed they would grow up to be a "man" by trying anything new.
- 1.2 Education The Fishermen were those who finished only primary school and had not had a chance to further their knowledge.
- 1.3 Family relationship The fishermen were those who left hometown for working around twelve to sixteen years old and seldom visit their home. The relationship between them and their families were kept at a distance. Thus, they had grown up without their parents' care.
- 1.4 Residence They live among peer group in the trawler as home. It brings about special culture group.

2. Personal Lifestyles

- 2.1 Pattern of daily working Southern fishermen had the same pattern of daily working. They spent all of their time in a boat from twelve to twenty days for each round of fishing.
- 2.2 Consuming behaviors The fishermen get approximately only 1,500-2,000 baht per person per trip and their expenditures were for alcohols, prostitutes and gambling.
- 2.3 Peer relationship They accepted information, thoughts, beliefs, attitude, values, and behaviors, from peer group since these are their only sources.
- 2.4 Values and Beliefs They think that AIDS is fated. If one is too serious about AIDS, he cannot have sexual intercourse and he will lack happiness.
- 2.5 Media exposure In daily life, they used mostly interpersonal channel and their exposure to mass media was only to entertainment programs from television and entertaining magazines.
- 2.6 AIDS perception The fishermen knew that the main causes of AIDS infection were using intravenous drugs and having sexual intercourse with prostitute without protection but their perception are confused. They had no idea about signs and types of AIDS.
- 2.7 Sickness and Treatment In this fishermen community, they only sought for curative services from local pharmacies, when they had accident or infection diseases.

ภาควิชา..... การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา..... นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการเริ่มต้นการศึกษาวิจัยจนกระทั่งได้ผลงานการวิจัยสำเร็จออกมา ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มบุคคลในพื้นที่เป้าหมายที่ได้มีส่วนสำคัญในการเสริมความสำเร็จของการศึกษา ซึ่งได้แก่ เจ้าของเรืออวนลาก เจ้าของเรืออวนจระเข้ดำ ใต้กิ่งเรือ ผสส./อสม. (หมู่ที่ 16) กลุ่มเพื่อนบ้าน เจ้าของสถานบริการทางเพศ และหญิงบริการ (หมู่ที่ 3, 5) และลูกเรือประมงที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ให้ความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุยสนทนาและสัมภาษณ์ด้วยมิตรไมตรีที่ดียิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัตน์ อิมามิ อาจารย์ประจำคณะ สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ รองศาสตราจารย์ ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับโครงสร้างการวิจัยให้สมบูรณ์ และขอบพระคุณคณาจารย์ ในสถาบัน : รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิณฑนะโชษิต และ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ ซึ่งได้กรุณาให้ คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมาและติดตามผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งขอขอบคุณ ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน ภาคใต้ และผู้อำนวยการศูนย์ฝึก อบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้ให้ความสนใจต่อ ผลงานการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสิชล น้อง ๆ ฝ่ายสาขาวิชา และฝ่าย ชันสูตรโรคที่ได้ให้ความร่วมมือในการติดต่อประสานงาน และได้รับข้อมูลที่เกี่ยข้องบาง ประการเพื่อการศึกษา

ขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

และที่จะลืมกล่าวคำขอบคุณไม่ได้คือ พี่ เพื่อน และน้อง ๆ รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกคนที่ได้แสดงออกถึงความมีน้ำใจในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือ และกราบขอบพระคุณ บุนนการี ผู้ซึ่งคอยให้กำลังใจ และมีความปรารถนาต่อการส่งเสริม และสนับสนุนแก่ผู้วิจัยได้ สำเร็จการศึกษา

พนิตนาฏ ลักณาโชษิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	23
นิยามศัพท์	23
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	26
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
ปัจจัยในการศึกษา	49
กรอบแนวคิดในการศึกษา	50
3 ระเบียบวิธีวิจัย	51
ขอบเขตของการศึกษา	51
ข้อตกลงเบื้องต้น	51
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	52
การดำเนินการเก็บข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
4 ผลการศึกษาวิจัย	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก	114
ภาคผนวก ก ข้อมูลทั่วไปพื้นที่เป้าหมาย	115
ภาคผนวก ข แนวคำถาม	132
ภาคผนวก ค ข้อมูลการสัมภาษณ์หญิงบริการ	138
ประวัติผู้เขียน	140

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนผู้ป่วยเอดส์และผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ จำแนกตามกลุ่มอายุ และเพศ (ทั่วประเทศ)	6
2	จำนวนผู้ป่วยเอดส์และผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ จำแนกตามอาชีพ (ทั่วประเทศ)	8
3	จำนวนผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ และผู้ติดเชื้อเอดส์ จำแนกรายปี ของจังหวัดนครศรีธรรมราช	12
4	การกระจายตามกลุ่มอายุของผู้ป่วยเอดส์ ผู้มีอาการสัมพันธ์กับเอดส์ และผู้ติดเชื้อเอดส์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช	13
5	แสดงอัตราความชุกของการติดเชื้อ HIV. ของจังหวัด นครศรีธรรมราช	14
6	แสดงจำนวนประชากรตัวอย่าง	53
7	แสดงพื้นที่และประชากรอำเภอเป้าหมาย.....	118

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	แสดงพื้นที่เป้าหมาย : จังหวัดที่ทำการศึกษา	16
2	แสดงพื้นที่เป้าหมาย : อำเภอที่ทำการศึกษา	17
3	แผนภูมิแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ	34
4	แผนภูมิกรอบแนวคิด	50
5	แสดงพื้นที่เป้าหมาย : ตำบลที่ทำการศึกษา	57
6	แสดงพื้นที่เป้าหมาย : หมู่บ้านที่ทำการศึกษา	58

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย